

ANDRES MENING

Terboven 1

Taktløshet
mot ofrene

Av Einar Friis Jarøy, Oslo

En norsk forfatter, Berit Nøkleby, har utgitt en biografi om Josef Terboven på Gyldendals Forlag.

Terboven er en krigsforbryter. Jeg vil få nevne noen av hans forbrytelser mot det norske folk: Motstandsfolk ble arrestert (mange av dem torturert) og satt i mange år i fangeleirer. Mange døde der. Jødene ble brutalt arrestert og sendt til utryddelsesleirer. Av 758 overlevde bare noen og tyve. Unge menn som prøvde å rømme til England, ble skutt.

Utgivelsen av boken blir av presse, og selvfølgelig NRK, slått stort opp som en kulturbegivenhet. Det å utgi denne boken er en taktløshet, en fornærmelse mot alle hans gjenlevende ofre. Nesten alle – over 70 år – som lever i Norge i dag, fikk fem år av sine liv ødelagt. Hva må de ikke føle i dag? Og krigsinvalidene, tidligere fanger som er fysisk og mentalt ødelagt. Jeg er opprørt på vegne av alle de som mistet noen av sine nærmeste under okkupasjonen.

Hva kostet ikke krigen av lidelser? Det å bli tråkket på i fem lange år, det å gå rundt med en permanent angst for å bli oppdaget, kanskje skutt, det var blodig alvor. Jeg har venner som ble torturert til døde.

Dette er historieskrivning, vil man si. Nei, det er ikke det. Terboven må få sin nødvendige plass i historiebøkene, hvor hans militære virksomhet skildres. Å få sin egen biografi i

praktbind er noe helt annet. Det er en rehabilitering, skrevet av en forfatter som er opptatt av å forstå.

Kan man tenke seg at Frankrike eller Nederland vil gi ut en biografi om sin Reichskommissar gjennom fire år. En forfatter uttalte at Terboven «gjorde det han måtte, for å nå sine mål». Så sant, så sant. Det gjorde også Hitler og Stalin. Etter at Terboven visste at han ikke kunne nå sine mål, var han så elskverdig å sende oss en siste hilsen: Han brente alle byer i Nord-Norge. Aftenpostens anmelder skriver til slutt: «For tvers igjennom historikerens kritisk diskuterende tekst blunker sekretærens kloke, forstående kvinneyne: Han kunne jo ikke annet stakkar».

Undertegnede er en av de mange anonyme menige deltagere i Motstandsbevegelsen.

Terboven 2

Bøddel bak
skrivebord

Av Johan Fredrik Thaulow, Bærum

Det er opprørte følelser som reiser seg i mange når Terboven blir fremstilt i det kvasiforståelsens diffuse lys som gjør ham til en «egentlig hederlig person». Og man – som Berit Nøkleby – lar hans sekretær si at «hun tok personen Terboven alvorlig» - underforstått at «han ikke hadde gjort noe galt».

Ja – vi var mange som måtte ta ham alvorlig i sin tid – blodig og dødsens alvorlig.

Søte eller bitre følelser svekker dømmekraften, både i nåtid og ettertid.

Men når det etter 50 år i en historisk analyse står å lese en kopling av ordene «rendyrket fanatisme» og «hederlighet», meddelt med varme gjennom blunkingen i «sekretærens kloke forstående kvinneyne» (Ringdal), og stiller dette sammen med Terbovens faktiske morderiske holdning og handling – da kan man med god grunn stusse over analysens objektivitet.

Når denne mannen, hvis tro på terror, mord og tortur var en «egentlig

hederlig» person, er det fristende å spørre forfatteren hva hun forstår med «egentlig hederlig»?

Hvorledes kan en mann som på den ene side drepte et utall mennesker med sin underskrift, var erklært tilhenger av terror som sosialt virkemiddel – og på den annen side var redd, led av hjemlengsel og kjærlighetssorg og vakte varme følelser hos sin kvinnelige sekretær – kalles hederlig?

Alminnelig fornuft tilsier at denne lille, redde mann bar på en dobbelthet, hvor den tilsynelatende «myke» overflate kun var et tynt dekke over en kjerne av grusomhet uten sidestykke.

Terboven-biografien, og ikke minst den rosende presseomtale skal så leses senere av våre barn og barnebarn, med fare for at de skal mene og tro at «han var ikke så verst likevel». Nordmennene «trengte (bare) et skremselspropagandabilde» under krigen.

Fasit: Terrorister er nok gode på bunnen!